

Asia: OM 9/021/2016

Tuomioistuinviraston perustaminen

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko vai vastustatteko tuomioistuinviraston perustamista?

Kannatan

Mikä on yleinen arvionne toimikunnan ehdotuksesta?

Helsingin hallinto-oikeus kannattaa lähtökohtaisesti tuomioistuinviraston perustamista, jotta tuomioistuinten tukitehtävät pystytään tulevaisuudessa hoitamaan asiantuntevasti ja joutuisasti.

Ehdotuksen perustelujen kannanotot ovat varsin yleisellä tasolla. Tosin ehdotus kyllä sisältää toimeksiannon mukaiset esitykset. Uuden viraston rahoitus on myös vielä varsin avoin, mikä on erittäin huolestuttavaa, jos rahoitus osaksikaan on tarkoitettu katettavan tuomioistuinmomentilta. Helsingin hallinto-oikeus pitää erittäin tärkeänä, että uudistuksella ei vähennetä tuomioistuimille ohjattavia määrärahoja.

Miten arvioitte tuomioistuinviraston hoidettaviksi ehdotettuja tehtäviä?

Tuomioistuinviraston perustehtävänä on ylläpitää ja tukea tuomioistuimia. Näin virastolle erikseen määritellyjä tehtäviä tulee aina peilata tuota perustehtävää vasten. Kaikkien tuomioistuinten tulee voida säilyttää lainkäytön riippumattomuutensa myös uudessa organisaatiossa tuloksellisuusvaatimusten vahvistuessa.

Ensimmäisenä tuomioistuinviraston tehtävänä on mainittu talousarvioon ja toimintamenojen jakamiseen liittyvät tehtävät. Tuomioistuinlaitokselle esitetään edelleen kolmea toimintamomenttia eli muille kuin ylimmille tuomioistuimille yhteistä momenttia. Sen lisäksi ehdotuksen sivun 68 keskivaiheilla todetaan, että korkeimmilla oikeuksilla on sellainen erityinen asema, että niiden on voitava asettaa itse omat toiminnalliset tavoitteensa ja sitä kautta myös niiden omalle arviolle määrärahatarpeestaan on annettava erityinen merkitys. Vaikka perustuslaissa sinänsä on erikseen mainittu ylimmät tuomioistuimet, siinä yhtä lailla kuitenkin korostetaan tuomiovallan riippumattomuutta, oli sitten kysymyksessä mikä tahansa perustuslaissa mainituista

tuomioistuimista. Näin ollen yhtä lailla myös alempien tuomioistuinten omille arvioille määräraharapeistaan tulee jatkossakin antaa erityinen merkitys ja kaikkien tuomioistuinten on voitava asettaa jatkossakin omat toiminnalliset tavoitteensa.

Uudistuksessa on jo melko alkuvaiheessa otettu lähtökohdaksi se, että tuomioistuinvirasto ja oikeusministeriö huolehtivat tuomioistuinten talousarviosuunnittelusta ja toimintamäärärahojen jaosta. Asia olisi ollut järjestettävissä yksinkertaisemminkin, nyt menettelystä pahimmillaan tulee nykyistä paljon monimutkaisempi. Joka tapauksessa johonkin ehdotukseen tulee lisätä selventävä säännös, missä viraston pitää kuulla kaikkia tuomioistuimia talousarvioehdotuksesta samoin kuin käydä neuvottelut kunkin tuomioistuimen kanssa määrärahojen jaosta. Tässä kohden järjestelmä ei saa huonontua nykyisestä. Myös virkajärjestelyistä pitää aina neuvotella asianomaisen tuomioistuimen kanssa.

Muut ehdotuksessa luetellut tehtävät ovat paljolti juuri virastolle sopivia tuomioistuinten toimintaa tukevia hallinnollisia tehtäviä. Henkilöstöjohtamisen tukea tulee vahvistaa. Sekä toimitilahallinnosta että tietojärjestelmistä huolehtiminen edellyttää jatkossa puolestaan selkeästi aiempaa vahvempaa resursointia ja vastuiden selkeyttämistä. Samoin erityisesti palvelusopimusten hallinta edellyttää aiempaa ammattitaitoisempaa otetta. Myös kilpailuttaminen olisi kaikilta osin perusteltua keskittää tuomioistuinvirastolle. Viestinnän kohdalla puhutaan vain tuesta. Erittäin tärkeää kuitenkin olisi, että virasto huolehtisi yhä enenevässä määrin lisääntyviin tuomioistuimille tuleviin tietopyyntöihin vastaamisesta. Muutoin viestintä voisikin olla vain tukevaa viestintää.

Tuomioistuinlaitosta koskeva säädösvalmistelu kuuluu jatkossakin oikeusministeriölle, mikä on luonnollista. Tämä ei nykyisellään kuitenkaan pidä täysin paikkaansa. Käytännössä suuren osan hallinto-oikeuksien muutoksenhakusäännösten valmistelusta katsotaan edelleen kuuluvan muiden ministeriöiden hallinnonalalle. Tätä toimivallanjakoa ei voi pitää perusteltuna riippumattoman tuomioistuimen näkökulmasta. Tässä yhteydessä voisi olla sopiva hetki viimein määrittellä, että myös hallinto-oikeuksia koskevat kaikki muutoksenhakusäännökset kuluvat oikeusministeriön hallinnonalalle.

Pidätkö toimikunnan arviota tuomioistuinviraston henkilöstömäärästä oikeana ja riittävänä?

On selvää, että esitetyllä viraston henkilöstömäärällä (45) ei pystytä hoitamaan kaikkia viraston toimivaltaan ajateltuja tehtäviä asianmukaisesti. Jos ja kun samalla ohjataan osa tuomioistuinten hallintohenkilöstöstä viraston käyttöön, tilanne on kestävä. Jotta lainkäyttötehtävät pystytään hoitamaan yhteiskunnan jäsenten oikeusturvan takaavalla tavalla, tuomioistuinten hallinnon täytyy olla koko ajan toimiva ja riittävästi resursoitu. Lisäksi tulevaisuudessa tuomioistuinten ja keskusviraston välinen hallintotehtävien toimivallanjako tulee olla selkeä.

Miten arvioitte toimikunnan ehdotusta tuomioistuinviraston johtokunnan kokoonpanosta ja nimeämismenettelystä?

Johtokunta ei voi olla kovin suuri, mutta perusteltua on, että siinä ovat edustettuina eri tuomioistuimet. Tosin henkilöstömäärään suhteutettuna alemmilla tuomioistuimilla pitäisi olla vahvempi edustus. Sen sijaan tarvetta asianajajajäsenelle tai erityisesti jäsenelle, jolla on julkishallinnon johtamisen asiantuntemusta, on vaikea nähdä.

Ehdotuksen mukaisista johtokunnan nimeämismenettelyistä perustelluin on toimikunnan itsensäkin valitsema, jossa alemmat tuomioistuimet valitsevat itse omat ehdokkaansa.

Miten arvioitte toimikunnan ehdotusta tuomioistuinviraston johtokunnan ja ylijohtajan välisestä toimivallanjaosta?

Johtokunnan ja ylijohtajan toimivallanjako vaikuttaa asianmukaiselta, mutta todellinen sisältöhän tarkentuu vasta työjärjestyksessä.

Mikä on kantanne toimikunnan esittämään viraston sijaintipaikkaan ja sijaintipaikan valinnassa huomioon otettaviin seikkoihin?

Sijaintipaikkakunta tulee olla pääkaupunkiseudulla. Sähköiset yhteydet eivät ainakaan vielä ole niin kehittyneitä, että sidosryhmäyhteydet sekä kotimaassa että ulkomailla voitaisiin muutoin hoitaa asianmukaisesti.

Muuta huomioitavaa?

Muutoksenhakupykälä on kovin yleisellä tasolla sekin. On esimerkiksi vaikea hahmottaa se, onko tarkoitettu antaa valitusoikeus kaikista tuomioistuinlain 19 a luvun 6 §:n johtokunnan tekemistä päätöksistä hallinto-oikeuteen.

Vainionpää Suvi
Helsingin hallinto-oikeus - ylituomari Liisa Heikkilä